

مسألة التكفير عند السلف

SELEFTE TEKFİR MESELESİ VE CEHALETİN MAZERET OLUŞU

Şeyh'ul-İslam İbn Teymiyye
İbn Kayyim el-Cevziyye

Kitab ve Sünnet'e
Davet Yayınları

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

**SELEFTE
TEKFİR
MESELESİ
VE
CEHÂLETİN MAZERET OLUŞU**

ŞEYHULİSLAM İBN TEYMIYYE
İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE

KİTAB VE SÜNNETE DAVET YAYINLARI
1435

özgün ismi
مسألة التكفير

عند

السلف

**SELEFTE TEKFİR MESELESİ
VE
CEHÂLETİN MAZERET OLUŞU**

telif

ŞEYHULİSLAM İBN TEYMIYYE
İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE

tercüme

AbdUllah Ebu Mervan el-Erzincani

derleme, tashih ve yayına hazırlama
Ebu Umeyr bin Muhammed et-Turki

kapak tasarım

Ebu Huzeyfe Muhammed Akif

irtibat:

kitabvesunnet@gmail.com

İçindekiler

BAŞLARKEN.....	6
ŞER'İ BİR DELİL VE İLİM BULUNMAKASIZIN TEKFİR ETMEKTEN İBN TEYMIYYE'NİN NEHYİ.....	11
ALLAH (SUBHANEHU VE TEALA)'NİN İNDİRDİKLERİ DIŞINDAKİ KANUNLARI HELAL SAYANIN KÜFRÜ.....	13
KİŞİYİ DİNDEN ÇIKARMAYAN KÜÇÜK KÜFÜR HAKKINDA.....	20
ŞEYHULİSLAM İBN TEYMIYYE'NİN GÖRE CEHÂLET ÖZÜRDÜR VE MUAYYEN/BELİRLİ TEKFİRE ENGELDİR.....	22
SELEF/EHLİ SÜNNET KENDİLERİNE MUHALEFET EDENLERİ TEKFİR ETMEZ.....	27
ALİMLERİ FASIKLIKLA VE KÜFÜRLE İTHAM ETMEK.....	33
İTİKADİ KÜFÜR VE AMELİ KÜFÜR HAKKINDA.....	36
KÜFÜR, ZULÜM VE FİSK GİBİ ŞİRK VE NİFAKTA İKİ KISIMDIR.....	45
SELEF/EHLİ SÜNNET'İN MÜHİM PRENSİBİ.....	49
BİR KİMSEDE İMANIN HASLETLERİNDEN BİRİSİNİN BULUNMASI ONU MÜ'MİN ETMEZ VE KÜFÜR HASLETLERİNDEN BİRİSİNİN OLMASI ONU KAFİR ETMEZ.....	52
SONUÇ.....	54

"İmanı bilindiği halde bir şahısa kafir demek gerçekten önem arzeden bir konudur. Şübhesiz Sahih'te Sâbir bin Dahhak'tan gelen rivayete göre Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"...ve mü'mine lanet etmek onu öldürmek gibidir. Her kim mü'min bir kimseye küfür nisbet ederse onu öldürmüş gibidir."

(Buhari)

Aynı zamanda Sahih'te yine sabit olduğu üzere Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Her kim kardeşine: 'Ey Kafir!' derse, muhakkak ki o söz ikisinden birisine mutlaka isabet edecektir."

(Buhari)

Dolayısıyla muayyen (belirli) olan tekfir konusunda sövme yoluyla olması o mü'mini öldürmek gibiyse, o zaman itikad yolu üzere tekfir edilişi nasıl olabilir? Çünkü bu onu öldürmekten daha büyük bir meseledir."

(Şeyhulİslam İbn Teymiyye, el-İstikame, 1/165.-166.)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Şüphesiz ki hamd Allah'ındır. O'na hamdederiz ve O'na istiane ederiz ve O'ndan mağfiret dileriz. Ve nefislerimizin şerlerinden ve kötü amellerimizden Allah'a sığınırız. Allah kime hidayet ederse onu saptıracak yoktur ve kimi de saptırırsa ona hidayet edecek yoktur. Ve Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederim. O, tektir ve ortağı yoktur. Ve Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna şahadet ederim.

"Ey iman edenler! Allah'tan, sakınılması gerektiği şekilde sakının ve ancak müslümanlar olarak ölünüz."¹

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinizden sakının; kendi adına birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık (bağlarını kırmak)tan sakının. Şüphesiz ki Allah, sizin üzerinizde murakıbtır"²

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve doğru söz söyleyin, ki amellerinizi ıslâh etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Her kim Allah'a ve Resulu'ne itaat ederse, o fevz'ul-azîm (en büyük mükâfat) ile kurtuluşa ermiş olur."³

¹ Âl-i İmran Suresi, 102. ayet

² Nisa Suresi, 1. ayet

³ Ahzab Suresi, 70.-71. ayet

Emmâ Ba'du:

Şüphesiz ki sözün en doğrusu Allah'ın kitabıdır ve yolların en güzeli de Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in yoludur ve işlerin en şerlisi sonradan çıkarılanlardır ve her sonradan çıkarılan bid'attır ve her bid'at dalâlettir ve her dalâlet de ateştedir.

Ve Ba'du:

Kuşkusuz Ehli Sünnet ve'l-Cemaat'ın akidesi hakkındaki apaçık olan net sonuç, bu akidenin sertlik ve yumuşaklık arasında orta bir yol üzerinde oluşudur. Tıpkı İslam dininin diğer dinler arasında vasat olduğu ve Ehli Sünnet ve'l-Cemaat'ın diğer fırkalar arasında da yine vasat halli olmuş olduğu gibi.

Tüm meselelerde olduğu gibi tekfir meselesinde de yine Ehli Sünnet ve'l-Cemaat, apaçık olarak açıklamış olduğu akidesiyle, bu meselede epeyce ifrata kaçan mürcie mezhebiyle de (zıtlaşıp) vasat olan yolu tutmuştur. Nitekim bu mürcie mezhebi, küfür isminin küfür olarak belirtilen yerlerinde bile ifrata kaçmıştır. Öyle ki onlardan bazıları küfür kelimesinin küfür içermediğini de söylemiş, başka taraftanda yine ifrata düşen diğer bid'at ehli fırkalarla da zıtlaşıp kendilerine muhalefet edenleri tekfir etmiş, bazıları da büyük günahları işleyenleri tekfir etmiştir.

Küfür kelimesi bir basit kelime olmayıp, bilakis önemi büyük olan, vakası, maksadı ve akibeti oldukça ehemmiyet arzeden bir kelimedir. Muhakkak ki bu konunun hükmünü müslümana karşı müsâmahakarsızca ortaya koyanlar ancak cahilliği ve pervasızlığı ile piyasaya çıkmaktadırlar.

Bunun için bizler müslümana karşı olarak küfür hükmünde ilk önce haddi aşan ve saygısızlık yapan fırkanın hariciler olduğunu Nebi

(sallAllahu aleyhi ve sellem)'in kendilerini böylece vasfetmesiyle anlıyoruz. Bakarsak onları cahillik ve pervasızlıkla vasıflandırmaktadır. Tıpkı: "...onlar akıllı olanların beyinsizleridir...", "...yaban öküzlü hadiseleri mevcuttur...", "...Kur'an onların boğazlarından aşağıya geçmez...", "...dinden, tıpkı okun yaydan çıktığı gibi çıkarlar...", "...müslümanları öldürüp, putperestlere dua ederler..." ve buna benzer sıfatlarla vasfetmiş olduğu gibi.

Tekfir meselesi olsun ve diğer şer'i meseleler olsun bunlar hakkında bir cahilin konuşması asla caiz değildir. Tıpkı öbür şer'i konularda fetva vermesi caiz olmadığı gibi. Nitekim konu ile ilgili Allahu Teala şöyle buyurmaktadır:

"Bilmediğin birşeyin ardına düşme. Zira kulak, göz ve kalbin her biri ondan sorumludur."⁴

Tekfirci bir mezheb ile herşeyi hoş gören bir mezhebe gecelel olursak, bu ikisinin durumları da gerçekten çok sakıncalı ve akibetleri de çok vahimdir. İlkine gelecek olursak, bunun tehlikesi müslümanların boyunları, kanları, malları, ırzları ve bütün kelimeleri üzere bir tehlike olup, ikincinin tehlikesi ise Allahu Teala'nın dini ve insanların O'nun şeriatına uymaları hakkında tehlike arz etmektedir.

Şübhe yok ki tekfir meselesinin zaptedilemeyişi ve bu meselenin kaide ve usûllerinin bilinmemesi tekfir hakkında, ifrata ve tefrite götürmektedir. Dolayısıyla bu meselenin bilinmemesi ümmet ve din için çok tehlikeli olmakta, bunun bilinmesi ise müslümanlara fayda vermektedir.

Bu konuyu bilmeye insanların gerçekten zaruri ihtiyaçları vardır. Özellikle içinde çokbilmişlerin çoğaldığı, zıtlaşan ve haksızca yaklaşan

⁴ İsra Suresi, 36. ayet

SELEFTE TEKFİR MESELESİ VE CEHÂLETİN MAZERET OLUŞU

www.kitabvesunnet.blogspot.com

kimselerin ortaya çıktığı bu asırda. Her biri görüşler arasına kendi görüşünü sokmakta, böylece büyük bir fetva işine karışmakta, kendisini de diğer alimler arasında öncü olarak görmektedir. Nitekim onlardan kimisi de alimler hakkında haksızlıklarda bulunmakta, hatta faziletli ve değerli kimseleri hatalı görmekte ve tekfir bile edebilmektedir.

Onlardan kimisi de, Şeyhulİslam İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim el-Cevziyye (rahimehumUllah)'ın, manalarını bilmedikleri, ya da bilip maksadını anlayamadıkları veya bazı kısımlarını yok edip lafzını tahrif ettikleri halde, onların bazı görüşlerini almakta ve böylece kendi tekfirci mezhebine bir pay çıkartmakta, cahilce sözüne endekslenmekte, doğru bir görüşe ve açıkça bir nassa da dayanmayan fikir ve cehaletine de bel bağlamaktadır.

İşte bundan dolayı batıl çağrılara kuvvet kazandıracak bir binek hazırlamamak için tekfir meselesi hakkında Şeyhulİslam İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim el-Cevziyye (rahimehumUllah)'ın görüşlerini ve gidişatlarını iyice izah etmek ve onların sözlerinden fasid fikirlerini besleyen kimselere de bir pay çıkartmamak gerekir.

Öyle ki Şeyhulİslam İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim açık İslami bir şahsiyete sahip olup, diğer müslüman alimler arasında da seçilmiş bir alimlerdir. Allahu Teala onlara delilleri belirtme gücünü vermiş, konular arasında tercih etme yeteneğini bağışlamış, anlama ve muttali olma nimetini de onlarda artırmıştır.

İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim el-Cevziyye bu konuda Selef'in menhecini takib etmiş, Ahmed bin Hanbel, İmam Malik vs. gibi Ehli Sünnet ve'l-Cemaat imamlarının görüşlerinden istifade etmişlerdir.

Ben de bu mesele hakkında insanların ihtiyaç içinde olduğunu görünce, İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim el-Cevziyye'nin konu ile alakalı açık delilleri, hikmetli doğru olan istinbat edişlerine ve apaçık

ve fasih şerhleri de belirtip ortaya koymuş olduklarına muttali oldum.

Bunun yanında hevâsına uyan ve bilmedikleri halde bilmişlik taslayan taifelerin İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim el-Cevziyye'nin sözlerinden bir kısmını alıp kendi itikadlarına pay çıkarmak için naklettiklerini de gördüm. İşte bunlardan sonra bu konuyu yazmanın ihtiyaç duyulacak bir vazifenin olduğunu kesin olarak anladım, azmettim ve işte (bu kitapta) benim bu konu için ihtiyari sebebim olmuş oldu...⁵

⁵ Tasarrufumuz ile "Tekfir Meselesinde İbn Teymiyye'nin Menheci" isimli kitabın önsözünden. Telif: AbdulMecid bin Salim bin AbdUllah el-Meşabi. Çalışmamız 3 bölümden müteşekkildir: 1. Bölüm: Yukarıdaki kitaptan alakalı gördüğümüz kısımlar. 2. Bölüm: İbn Kayyim el-Cevziyye'nin "Namaz Kitabı Ve Terkedenin Hükmü" eserinden ilgili yerler. 3. Bölüm (Sonuç): Yine "Tekfir Meselesinde İbn Teymiyye'nin Menheci" isimli eserin "Sonuç" bölümü. (derleyen)

I. BÖLÜM

ŞER'İ BİR DELİL VE İLİM BULUNMAKSIZIN TEKFİR ETMEKTEN İBN TEYMIYYE'NİN NEHYİ

Tekfir etme ve fasık görme konuları şer'i hükümlerdendir. Her iki konu sırf heva, akli kıyas veya buna benzer bir şey hakkında ıtlak edilip, kullanılamaz. Bilakis bu ikisinin kullanımı ancak Allahu Teala'nın ve Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in hakkıdır. Dolayısıyla bu iki vasıftan herbirini sadece kullanımını hak ettikten sonra kişi kullanabilir. İşte bu anlatıma Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) şöyle işarete bulunmaktadır:

"Muhakkak ki vacib saymak, haram görmek, sevap, günah bilmek, tekfir etmek ve fasık görmek Allah'a ve Resûlu'ne aittir. Hiç kimsenin bu hükümde bir fonksiyonu olamaz. İnsanlara ancak Allah (celle celâluhu)'nun ve Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in vacib saydıklarını vacib bilmeleri, haram kıldıklarını da haram saymaları gerekmektedir."⁶

Bunu belirtmesiyle İbn Teymiyye Şeriat yoluyla bilinen işlerle akılla bilinen işlerin arasını ayırmış, tekfiri de Kitab ve Sünnet'ten ortaya çıkan şer'i delil ile sabit olan şer'i hükümlerden saymış ve şöyle demiştir:

⁶ Mecmu'ul-Fetava, 5/545.

"Şüphesiz küfür ve fısık konusu şer'i hükümlerden sayılmaktadır. Bunlar tek başına müstakil olarak akılla yürütülen hükümlerden sayılmamaktadır. Dolayısıyla kafir olan Allah'ın ve Resûlu'nün kafir olarak kıldıkları, fasık ta yine Allah ve Resûlu'nün fasık olarak kılıp belirtmiş olduklarıdır. Tıpkı mü'min ve müslümanın Allah ve Resûlu tarafından mü'min ve müslüman olarak kılındıkları gibi.

Adalette Allah ve Resûlu'nün adalet olarak belirttiği, kanı masum olan da Allah ve Resûlu'nün kanı masum olarak belirttiği, ahirette said (mutlu, kurtulmuş) olan da Allah ve Resûlu'nün ahirette said olacağını belirttiği, ahirette kötü olan da Allah ve Resûlu'nün ahirette kötü olacağını haber vermiş olduğu olarak ıtlak edilirler...

Helal, Allah Teala'nın ve Resûlu'nün helal olarak saydıkları, haram da yine onların haram olarak belirttikleri şeylerdir. Evet! İşte bu meselelerin hepsi Şeriat'ta sabittir."⁷

⁷ Minhac'us-Sünne, 5/92.-93.

ALLAH (SUBHANEHU VE TEALA)'NIN İNDİRDİKLERİ DIŞINDAKİ KANUNLARI HELAL SAYANIN KÜFRÜ

Allahu Teala'nın Resûlu Muhammed (sallAllahu aleyhi ve sellem)'e indirmiş olduğu hükümler, hem Nebi (sallAllahu aleyhi ve sellem)'e ve hem de kendisine uyan herkese vacibtir. Her kim Allah'ın ve Resûlu'nün hükmüne iltizam göstermezse kafir olur. İster itikadi, isterse ameli konularda olsun bütün konularda, ümmetin tartışmış olduğu her meselede onların (bu hükümlere) uyması vacibtir. Allahu Teala şöyle buyurmuştur:

"İnsanlar tek bir ümmetti. Allah (onlara) müjdeleyen ve korkutan nebîler göndermiş, onlarla birlikte, insanlar arasında, ihtilâf ettikleri hususlarda kendisiyle hükmetmek için hak olan Kitabı da indirmişti. Oysa kendilerine apaçık deliller geldikten sonra, aralarındaki hased yüzünden Kitap üzerinde ihtilâfa düşenler, kendilerine Kitap verilenlerden başkası değildi."⁸

"Dolayısıyla ümmet içindeki müşterek işlerde ancak Kitap ve Sünnet ile hüküm verilir. Her kim insanlar arasında bunların hilafına hüküm vermeye cevaz verirse ve aralarında Kitap ve Sünnet ile hükmetmez ise kafir olur."⁹

⁸ Bakara Suresi, 213. ayet

⁹ Minhac'us-Sünne, 5/131.-132.

Andolsun Allahu Teala bütün müslümanlara herhangi bir konuda tartıştıkları zaman bunu Allah'a ve Resûlu'ne götürmelerini emir buyurmuştur:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Resûl'e itaat edin ve sizden olan emir sahiplerine de. Şayet bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, Allah'a ve âhîret gününe inandığınız takdirde, onu, Allah'a ve Resul'e arzedin. Bu, netice itibariyle daha hayırlı ve daha güzeldir."¹⁰

Başka bir ayette ise şöyle buyurmuştur:

"Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem yapıp sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde bir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet ile teslim olmadıkça îmân etmiş olmazlar"¹¹

"Dolayısıyla kim kendisiyle başkası arasında çıkan bir tartışmadan, ihtilaftan dolayı Allah'ın ve Resûlu'nün hükmüne gitmeyip, ona iltizam göstermeyecek olursa, işte o kimse Allah'a karşı, kendisinin mü'min olmadığına dair yemin etmiş demektir. Allah'ın ve Resûlu'nün hükmüne hem içiyle ve hem de dışıyla iltizam göstermişse ancak asi olmuş hevâsına uymuşsa, işte bu kimse tıpkı diğer asiler gibi bir asi sayılır."¹²

¹⁰ Nisa Suresi, 59. ayet

¹¹ Nisa Suresi, 65. ayet

¹² Minhac'us-Sünne, 5/130.-131.

Allah'ın hükmünden başka bir hükmü Allah'ın hükmünden daha hayırlı sanan bir kimse de kafir sayılır. Tıpkı Allah'ın indirdiği hükümlerin dışındaki hükümleri helal gören bir kimsenin kafir olduğu veya Allah (celle celaluhu)'n ve Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) için indirdikleri hükümlerin vücubiyetine inanmayanın kafir olduğu gibi. Şeyhulİslam şöyle demiştir:

"Şüphe yok ki, kim Allah'ın, Resulu (sallAllahu aleyhi ve sellem) için indirmiş olduğu hükmün gerekliliğine iman etmezse kafir olur. Dolayısıyla kim insanlar arasında hüküm vermek konusunda Allah'ın indirdiklerine uymanın değilde kendi görüşünün adil olduğunu helal görüyorsa kafir olur.

Çünkü her bir ümmet mutlaka adaletli hüküm vermekle emrolunmuştur. Bazen bu adalet kişinin dininde büyüklerinin görüşlerine uyması şeklinde olur. Hatta kendisini İslam'a nisbet edenlerden çoğu kimse Allah Teala'nın indirmediği, başka kimselerin âdetleriyle hükmetmektedirler. Mesela eski bedevilerde¹³ onların sakat görüş ve emirlerinde olduğu gibi. Öyle ki kendileri, Kur'an ve Sünnet'in dışında, kendi fikirleri ve düşüncelerine hükmü götürüyor, doğrunun bu olduğunu sanıyorlardı. İşte bu da küfür sayılmaktadır.

İnsanların çoğu müslüman oldu ancak bununla birlikte yalancı ve sakat görüşleriyle bilinen kimselerin emretmiş oldukları cari âdetlerle hükümlenmektedirler. Nitekim kendileri ancak Allahu Teala'nın indirdikleriyle hüküm vermenin caiz olduğunu bildikleri zaman buna

¹³ Buradaki maksat, kabilelerde meşhur olan âdet ve örflerdir. Onlar bunlarla hükmederlerdi.

hiç uymazlar. Hatta Allah'ın indirdiklerine muhalif olan hükümlerle tahkim olmayı (hükmolunmayı) helal saymaktadırlar. İşte onlar kafir kimselerdir. Aksi takdirde cahil kimselerdir."¹⁴

Başka bir eserinde İbn Teymiyye şöyle demiştir:

"Bir insan ne zaman ki üzerinde haram oluşu icma edilmiş bir hükmü helal görürse ya da üzerinde helal oluşu icma edilmiş bir hükmü haram görürse veya üzerinde icma edilmiş Şeriat (kanunların)ı değiştirecek olursa fakihlerin ittifakına göre mürted olan bir kafir olur. İşte bu her iki kavilden birisi üzerine şu ayeti kerime nazil olmaktadır:

"Kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse işte onlar kafirlerin ta kendileridir."¹⁵

Yani Allah'ın indirdiklerinin dışındaki hükümleri helal saymış demektir."¹⁶

Dolayısıyla helal Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in helal kılmış olduğudur. Haram da yine O'nun meşru kılmış olduğudur. Şeriat'ta O'nun meşru kılmış olduğu bir nizam olup, gelmiş ve gelecek hiç bir kimse O (sallAllahu aleyhi ve sellem)'e itaat etmekten dışarıya çıkamaz ve O'nun Şeriat'ından ayrılamaz. Nitekim insanlar Allah'ın haram kılmış olduğunu helal sayana ve helal kıldığını haram sayana

¹⁴ Minhac'us-Sünne, 5/130.

¹⁵ Maide Suresi, 44. ayet

¹⁶ Mecmu'ul-Fetava, 3/267.-268.

itaat etmekte iki yön üzeredirler:

-O kimsenin, helal ve haram saymasını tıpkı onun gibi görmek, ona uyup muvafakat etmek. İşte bu küfürdür.

-Bir de bu kimseye bu konuda muhalefet etmekle, yani Allah'ın helal kıldığını helal, haram kıldığını haram görmekle birlikte bu kimseye günaha itaat etmesi sonucu oluşan bir durum vardır. Bu kimse ise tekfir edilmez.

Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) bu meseleyi şöyle izah etmiştir:

"İşte hahamlarını ve rahiplerini rabler edinmiş bu kimseler Allah (celle celâluhu)'n haram kıldığını helal saymalarında ve yine O'nun helal kıldığını haram saymalarında onlara itaat etmişlerdir. Konu şübhesiz iki yön ile olmaktadır:

1. Kendileri, Allah'ın dinini değiştirdiklerini bilmekteydiler ve buna rağmen değiştirdiklerine de uydular. Nitekim kendileri bununla beraber Allah'ın haram kıldığını helal, helal kıldığını da haram saymaya da inanmışlardı. Böylece başlarına tabi olmaktaydılar. Elbette ki bunun yanında da haham ve rahiplerin peygamberlerin dinine muhalefet ettiklerini de bilmekteydiler. İşte bu küfürdür. Kendileri her ne kadar haham ve rahiplerine karşı namaz da kılmasa, onlara secde de etmeseler Allah ve Resûlu'ne göre bu durumları şirkdir. Dolayısıyla her kim dine muhalif olan bir kimseyi dinleyip ona tabi olursa, bununla birlikte kendisi bu kimsenin dine muhalif olduğunu da biliyorsa, o

kimsenin dediklerini tasdikliyor, Allah ve Resûlu'nün dediklerini tasdiklemiyorsa işte bu kimse de tıpkı o kimseler gibi müşriktir.

2. Haham ve rahiplerin itikadları ve imanları yine helalı haram, haramı da helal görmeleri şeklinde sabit olmakla birlikte, o kimse onlara sadece Allah'a isyan hususunda itaat etmektedir. Tıpkı bir müslümanın bir masiyeti işlemesi ve bunun da günah olduğunu bilmesi gibi. İşte bunun hükmü de tıpkı bu günahkarlar gibidir. Sahih bir hadiste geçtiği gibi Nebi (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"İtaat ancak maruftadır."¹⁷

Bir hadiste şöyledir:

"Sevdiği ya da kerih gördüğü konularda olsun müslüman bir kimsenin dinleyip itaat etmesi gerekir. Ancak günah hususunda bir emir söz konusu ise o zaman başka. Çünkü günahı emretmişse, bunda dinlemek de yok itaat etmek de yoktur."^{18,19}

Sözün özü:

Şeyhulİslam (rahimehUllah)'ın bu bölüm hakkındaki sözünün özü şunlardan oluşmaktadır:

1. İtikadi konuda olsun, ameli konuda olsun tüm konularda ümmetin anlaşmazlığa düştüğü her bir konuda Allah'ın indirdikleriyle hükmetmek

¹⁷ Buhari, Kitab'ul-Ahkam'da (9/114) ve Muslim Kitab'ul-İmare'de (6/15)

¹⁸ Buhari, Kitab'ul-Ahkam'da (9/113) ve Muslim Kitab'ul-İmare'de (6/15)

¹⁹ Mecmu'ul-Fetava, 7/70.

bütün müslümanlara farzdır. Kim buna iltizam göstermezse kafir olur.

2. Her kim Allah'ın indirdiklerinin dışındaki hükümlerin cevazına inanırsa ya da başka bir hükmün Allah (celle celaluhu)'n hükmünden daha hayırlı olduğuna inanırsa veya Allah'ın hükmünün vucûbiyetine inanmazsa kafir olur.

3. Kim Allah'ın hükmüne iltizam gösterirse ancak âsî olup hevâsına uyarsa ve bununla birlikte bir konu hakkında Allah'ın hükmüne muhalif olmayan bir hüküm verirse, bu kimse âsî olup kafir olmaz.

4. Allah'ın haram kıldığı şeyi helal sayan ve helal kıldığını haram sayan bir kimseye itaat etmek iki kısımdır:

a) O kimse ya helal görme ve haram görmesinde o kimseye muvafık olur. İşte bunun küfrü hususunda şüphe yoktur.

b) O kimse ona muhalif olur. Şöyle ki, o kimse Allah'ın helal kıldığını helal, haram kıldığını da haram görmekte, bununla birlikte onlara masiyet hususunda itaat etmektedir. İşte bu küfür değildir. Bunun hükmü tıpkı diğer günahkarlarda olduğu gibidir.

KİŞİYİ DİNDEN ÇIKARMAYAN KÜÇÜK KÜFÜR HAKKINDA

Mesela: Hevasına, keyfine ve zevkine göre ya da akrabalık bağlarından vs. dolayı belirli bir konuda belirli bir kimse hakkında Allah'ın indirmediyiyle hüküm vermek gibi. Bu konu hakkında Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) şöyle demiştir:

"Selefin: 'Muhakkak ki insanda hem iman ve hem de nifak bulunabilir.' söyledikleri sözlerinin yanında, aynı şekilde: 'Şüphesiz insanda hem iman ve hem de küfür bulunabilir.' diye dedikleri de mevcuttur. Öyle ki buradaki küfür kişiyi dinden çıkarmayan bir küfürdür. Tıpkı İbn Abbas (radıyAllahu anh) ve ashabının Allahu Teala'nın:

"Kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse işte onlar kafirlerin ta kendileridir."²⁰ diye buyurmuş olduğu ayeti hakkında onların:

"Dinden çıkarmayan bir küfre girdiklerini."²¹ söyledikleri gibi. Şüphesiz kendilerine bu konuda Sünnet'e bağlı olan imamlardan Ahmed bin Hanbel (rahimehUllah)'ta tabi olmuştur."²²

²⁰ Maide Suresi, 44. ayet

²¹ Böyle söyleyenler: İbn Abbas, Ata ve Tavûs'tur. Bknz. Taberi Tefsiri, 6/256; El-İbanet'ul-Kübra, 2/734.-737

²² Mecmu'ul-Fetava, 7/312.

(Şeyhulİslam) böylelikle belirli bir konuda Allah'ın indirdiklerinin dışındakilerle hükmetmenin fık olduğunu ve bu kimsenin Cehennem ehlinden sayıldığını beyan etmiştir.

İBN TEYMIYYE'YE GÖRE CEHÂLET ÖZÜRDÜR VE MUAYYEN/BELİRLİ TEKFİRE ENGELDİR

Allahu Teala şöyle buyurmuştur:

"Keza (gönderilen) resûllerden sonra, insanların, Allah'a karşı (özür olarak ileri sürebilecekleri) bir hüccetleri bulunmaması için müjdeleyen ve inzâr eder resûller gönderdik. Allah, Azîz'dir, Hakim'dir."²³

Bir ayeti de şöyledir:

"Her kim hidayet bulmuşsa kendi nefsi için hidayet bulmuştur. Ve kim de sapıtmışsa o da ancak kendi aleyhine olarak sapıtmıştır. Ve kimse kimsenin yükünü yükleyip çekmez. Ve biz resul göndermedikçe de azab ediciler değiliz."²⁴

İşte görüldüğü gibi Allah (celle celâluhu) kendisine resûllerin daveti ulaşmamış kimseye ceza hükmünü nefyetmiştir. Evlâ olan bir husus vardır ki, Allah'a ve Resûlu'ne iman eden ve Allah Resûlu (sallallahu aleyhi ve sellem)'in getirmiş olduğu bazı haberler kendisine ulaşmadığından kendisinin de bunu inkar etmesi sonucu bu kimseden

²³ Nisa Suresi, 165. ayet

²⁴ İsra Suresi, 15. ayet

de ceza konusu nefyolunur (ceza görmez). Konuyu beyan ederek İbn Teymiyye (rahimehUllah) şöyle demektedir:

"Lakin bazı insanlar bu hükümlerden bazısında gerçekten mazeret teşkil edecek ölçüde bir cahilliği bulunmaktadır. İşte bu tip kimseler hakkında herhangi birisi hakkında küfür hükmü verilemez, ta ki kendisine delil ikame edilmiş ise o zaman başka.

Nitekim risalet tebliğinin (nasıl olarak) ulaştığı yönüyle de ele alınmaktadır. Tıpkı Allahu Teala'nın buyurduğu gibi:

"...resûllerden sonra, insanların, Allah'a karşı (özür olarak ileri sürebilecekleri) bir hüccetleri bulunmaması için..."²⁵

Bir de şu ayette buyurduğu gibi:

"Ve biz resul göndermedikçe de azab ediciler değiliz."²⁶

Bundan dolayı bir insan müslüman olsa, bununla birlikte namazın kendi üzerine farz olduğunu bilmiyorsa o zaman namaz ile ilgili bunun farz olduğunu ve içkinin de haram olduğunu bilmemesi itikadından ötürü tekfir edilmez. Hatta kendisine nebevî tebliğ ulaşana kadar ceza da görmez..."²⁷

Nebi (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuşlardır:

²⁵ Nisa Suresi, 165. ayet

²⁶ İsra Suresi, 15. ayet

²⁷ Mecmu'ul-Fetava, 11/407.

"Bir adam kendi nefsi üzere israfta bulunmuştu. Ölüm yaklaşınca bu adam oğluna: 'Öldüğüm zaman beni yakın sonra da küllerimi alıp daha sonra da denizdeki rüzgara bırakıp salıverin. Allah'a yemin olsun ki, eğer Rabbim buna kâdirse beni şüphesiz başkasına âlemlerde vermediği bir azab verir.' demişti. Onlar da kendisine bunu yaptılar. Bunun üzerine (Allah) yere: 'Aldığımı ver!' dedi. Bir de ne göresin, adam kalkmış. Ona: 'Seni bu yaptığına sevkedenden nedir?' dedi. Adam: 'Senin haşyetin Ya Rab!' cevabını verdi. (Yahut: 'Senden korkum!' dedi.) Allah da bu sebeple onu affetti."²⁸

İşte bu adam, bunları demesi ile Allah'ın kudretini ve bedenlerin geri dönmelerini inkar etmektedir. Ancak kendisi cahil olmasından dolayı tekfir edilmemektedir. Öyleki Allah Teala da onu cahilliği yüzünden bağışlamıştır. Bununla beraber o kimsede Allah korkusu mevcuttu ve dolayısıyla onu bağışladı. Allah (celle celâluhu)'n onu bağışlaması hiç şüphesiz onun kafir olmadığına delâlet etmektedir. Şayet kafir olsaydı Allah (azze ve celle) onu bağışlamazdı. Nitekim bu İbn Teymiyye'nin de takrir etmiş olduğu açıklamadır, o hadisi belirttikten sonra şöyle demiştir:

"İşte bu adam bedenlerin gerisin geriye dirilteceği ile ilgili konuda Allah (celle celâluhu)'n buna kudreti yetmeyeceğini zannetmekteydi. Bununla beraber kendisi bir de bu olay gelişeceği sıra Allah'ın bunları geri getiremeyeceğini de zannediyordu.

İşte bu her itikadta da Allahu Teala'nın kudretini inkar etme

²⁸ Buhari ve Muslim, lafız Muslim'indir

sözkonusudur. Aynı zamanda bedenlerin öldüğü sıra geri dönmeleri konusunu da inkar etmek küfürdür. Ancak bu adam Allah'a, emrine iman etmiş ve O'ndan korkmaktaydı. Söylediği sakat sözlerin sakatlığını da bilmiyordu. Zannında sapmıştı, hata içindeydi. Kendisinde bulunan imandan dolayı ve cehaleti yüzünden Allah (celle celâluhu) onu bağışladı."²⁹

Başka bir eserinde Şeyhulİslam yine şöyle demiştir:

"İşte bu adam, bunu yaptığı zaman Allah'ın kendisinin bedenini bir araya toplayacağına, kudretinin olmadığına itikad etmekte ya da bu konuda şüphe etmekteydi. Bununla beraber Allah'ın onu diriltmeyeceğine de inanmaktaydı. İşte hüccet ikame edilen her kimse için bu her iki itikadta küfür olmaktadır. Ancak bu adam bu konuyu bilmemekteydi, cahil olan bir kimseydi.

Nitekim o kimsede o cehâletini iptal edecek bir ilimde ulaşmış değildi. Bununla birlikte bu kimse Allah'a, emrine, nehyine, vaadine ve tehditine de iman etmekteydi. O'nun azabından korkmaktaydı. Bundan dolayı da Allah'tan korktuğu için Allah (celle celâluhu) onu bağışlayıverdi.

Öyleyse bazı itikadi konuları meselelerde hata eden, mesela Allah'a, Resûlu'ne ve Ahiret Günü'ne iman etmede ve salih amellerde bir hata işleyen gibi, işte bu kimsenin hâli bu hadiste geçen adamın hâlinden daha kötü değildir.

²⁹ Mecmu'ul-Fetava, 1/409.-410.

Nitekim Allahu Teala bu kimsenin hatasını, hadiste geçen hatasını bağışlamasından daha öncelikli olarak ta bağışlar ya da bu kimsede, hakka tabi olmada tefrite kaçan hasletleri olmuşsa ona azab da verebilir."³⁰

³⁰ El-İstikame, 164.-165.

SELEF/EHLİ SÜNNET KENDİLERİNE MUHALEFET EDENLERİ TEKFİR ETMEZ

Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) Ehli Sünnet ve'l Cemaat mezhebinin, kendilerine muhalefet edenleri tekfir etmedikleri, kendilerine göre tekfir olunacak kimseler olsalarda böyle bir girişimde bulunmadıklarını, bid'at ehli mezheplerin yollarının da, kendilerine muhalefet edenleri tekfir etmek ve kanlarını helal görmek olduğunu belirtmiştir. Konu ile alakalı olarak şöyle demiştir:

"Bid'at ehli kimselerin tavırlarından birisi de onların dinde vacib hükmü konumunda bazı görüşleri türetmekte hatta bunları imanda gerekli kılmakta, bunlarsız imanın olmayacağını belirtmektedirler. Bu konularda da kendilerine ters gelenleri tekfir etmekte, kanlarını helal görmektedirler. Mesela: hariciler, cehmiyye, rafıziler, mu'tezile ve benzerleri gibi.

Ehli Sünnet ise asla (İslami olmayan) bir görüşü ortaya koymaz ve gayret sarfedip hata işleyen kimseyi de tekfir etmezler. Kendilerine muhalif de olsa, tekfir edilecek bir kişi de bulunsa ve kanlarını akıtmak helal da olmuş olsa!

Tıpkı Osman, Ali ve kendilerine uyan kimseleri (Allah onlardan razı olsun) tekfir eden, kendilerine muhalif olan müslümanların kanlarını

da helal gören haricileri sahabelerin tekfir etmedikleri gibi."³¹

İbn Teymiyye başka bir eserinde şöyle der:

"Ehli Sünnet ve'l-Cemaat'ın imamlarında, ilim ve iman ehlinde muhakkak ilim, adalet ve merhamet bulunmaktadır. Dolayısıyla da onlar Sünnet'e muvafık olup, hakkı iyice bilmekte, bid'atlardan uzak durmakta, kendilerine zulüm de edilse kendilerinden ayrılanlara adilce davranmaktadır. Tıpkı Allahu Teala'nın buyurduğu gibi:

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutanlar, adalet ile şahitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa olan öfkeniz sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Adil olun, zira o, takvaya daha yakın olandır. Allah'tan korkun."³²

Onlar mahlukata merhamet göstermekte, onlar için hayrı, hidayeti ve ilmi istemektedirler. Başlangıçta da onlara şerri kasetmemekte bilakis onlarla tartıştıklarında, onların hatalarını beyan ederler.

Onları bilgisizlikle ve zulümle (cerh)ettikleri zaman bundaki maksatları, hakkın ortaya çıkmasını sağlamak ve mahlukata karşı merhametli olmak, iyiliği emredip, kötülükten de alıkoymak, dini tümü ile Allah'a has kılmak ve O'nun ismi yücelsin diye gayret sarfetmektir.

³¹ Minhac'us-Sünne, 5./95.

³² Maide Suresi, 8. ayet

Dolayısıyla mü'minler Ehli Sünnet olup Allah (celle celaluhu)'n yolunda savaşıp gayret sarfederler. Mü'minlere karşı savaşan ise tağutların³³ yolunda savaşır. Mesela: Mürtedlerin Ebu Bekir (radıyAllahu anh) ile, azgın haricilerin ve gulatı Sebeiyne'nin³⁴ Ali bin Ebi Talib (radıyAllahu anh)'a karşı savaştıkları gibi. Nitekim onların (yani Ehli Sünnet'in) amelleri ancak Allahu Teala'ya halis olarak ve Sünnet'e muvafık bir biçimde olmuştur. Ama kendilerine karşı savaşanların ne bir halis niyyetleri ve ne de doğruluk payları vardı. Bilakis bid'at ve hevaya uyma onlarda hakimdi. Bundan dolayı da onlara "Ehli Bid'at ve Heva" denmiştir.

Fudayl bin İyaz³⁵ (rahimehUllah) Allahu Teala'nın: "**Sizden daha güzel amel işleyenleri imtihan etmek için...**"³⁶ ayeti hakkında: "Daha halis ve daha doğru amel etmek için..." diye açıklamıştır. Bunun üzerine: "Ey Eba Ali! 'Daha halis ve daha doğru amel etmek için...' ne demektir?" diye sordular. O da: "Şübhesiz amel halis olup doğru

³³ İbn Kayyim el-Cevziyye tağutu şöyle tarif eder: "İster kendisine ibadet edilen, ister tabi olunan ve itaat edilen olsun, kulun haddini aşmasına sebep olan her şey tağuttur. Allah (celle celaluhu) ve Resulu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'den başka huzurunda muhakeme olunan kimse, o toplumun tağutudur. Allah (celle celaluhu)'dan başka ibadet edilen veya Allah (celle celaluhu)'dan bir basiret olmaksızın tabi olunan, ya da Allah (celle celaluhu)'dan itaat edilmesi gereken hususlarda bilmeyerek dahi olsa itaat olunan her şey tağuttur." (Bknz. İlam'ul Muvakkiin, 1/50, İbn Kayyim el-Cevziyye)

³⁴ İbn Sebe'nin taifesidir. Bu fırka gulat (azgın) gruplardan bir gruptur. Ali (radıyAllahu anh)'ın ölmediğini, Dünya'ya geri döneceğini sanırlar. (Bknz. Makalât'ul-İslamiyyin, 15. sayfa)

³⁵ Fudayl bin İyaz bin Mes'ud et-Temimi el-Yerbu'i. Künyesi Ebu Ali'dir. Horasan'lı bir zahidtir. Güvenilir, ahlaklı, faziletli ve vera sahibi bir abidtir. . Hicri 187. Senesinden Mekke'de vefat etmiştir, bknz. Tehzib et-Tehzib, 8/294.

olmazsa kabul edilmez. Amel doğru olup halis olmazsa yine kabul edilmez. Ancak her ikisini de (yani halis ve doğru olmasını) bulundurursa başka! Nitekim halis olması Allah (subhanehu ve teala) içindir. Doğru olması da Sünnet üzere olmasıdır." demiştir.³⁷

İşte bundan dolayı ilim ve Sünnet ehli kendilerine muhalefet edenleri tekfir etmemektedir. Bu muhalefet edenler onlara göre tekfir edilecek kimseler de olsa! Çünkü küfür şer'i bir hükümdür. Dolayısıyla bir insanın misliyle karşılık vermesi uygun olmaz. Mesela, sana yalan söyleyen ve eşinle zina yapan bir kimseye senin de ona yalanla karşılıkta bulunup eşinle zina etmenin doğru olmadığı gibi. Çünkü yalan ve zina Allah Teala'nın hakkından dolayı haramdır. İşte tekfir olayı da Allah'ın hakkı olup, Allah ve Resûlu'nun tekfir ettikleri ancak tekfir edilir."³⁸

Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) insanlar arasında muayyen olan tekfirden en çok nehyedilecek kimsenin hüccetsiz ve burhansız olan kimsenin olduğunu zikretmiştir. Nitekim kendi meclis arkadaşlarını da bu şekilde bilgilendirmiştir. Bunları izlerken Selefi Salih'in tekfir meselerindeki hassasiyetiyle yetinmiştir. Der ki:

"Öyle ki ben meclis arkadaşlarımın da bildiği gibi muayyen bir kişi hakkında, onun tekfir edilmesi, fasık sayılması veya günahkar görülmesi hususundan insanlar arasında buna devamlı olarak en çok karşı çıkan kimseyim. Ancak o kişi hakkında, muhalefet edileceği

³⁶ Mülk Suresi, 2. ayet

³⁷ Ebu Nuaym el-İsfahani Hilyet'il-Evliya'da, 8/95.

³⁸ Er-Red ala'l-Bekri, 256.-258.

zaman kişiyi bazen küfre, bir tarafıyla fısk ve bir yönüyle de günaha sokacak risalet hücceti ikame olunduğu bilinirse o zaman başka.

Ben karar kıldım ki, Allahu Teala muhakkak bu ümmetin hatalarını bağışlamıştır. İşte bu da, sözlü haberli ve ameli meselelerdeki hatalara da genel olup, kapsamına almaktadır. Öyle ki Selef alimleri bunun gibi bir çok meselelerde tartışmaya girdikleri vakit, onlardan bir küfür, fısk ya da günahın ortaya çıktığı görülmemiştir.

Mesela Şurayh³⁹: **"Evet, ben teaccüb ettim, onlar ise alay ediyorlar..."**⁴⁰ ayetini "teaccüb ediyorsun" kıraatine göre değilde "teaccüb ettim" kıraatine göre okuyanları inkar etmiştir ve: "Muhakkak Allah teaccüb etmez!" diye cevap vermiştir. Onu bu sözü İbrahim en-Nehai'nin kulağına ulaşınca o: "Şurayh sadece bir şairdir, ilmi kendisinin hoşuna gider. Nitekim AbdUllah (bin Mes'ud bu kıraati ile) ondan da bilgilidir. Kendisi: **"Evet, ben teaccüb ettim..."** olarak okumuştur." dedi.⁴¹

Muhammed (sallAllahu aleyhi ve sellem) Rabb Tealayı görmesi konusu hakkında Aişe (radıyAllahu anha) ve sahabelerden bazılarının münakaşa etmeleri sonucu, Aişe'nin: "Her kim Muhammed (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in Rabbini gördüğünü söylerse, muhakkak ki bu

³⁹ Kendisi Şurayh bin Haris bin Kays bin Cehm el-Kendi olup, künyesi Ebu Umeyye'dir. Fakih olan kadıların en meşhur olanlarındandır. Ömer, Osman, Ali ve Muaviye zamanında Kufe'ye vali olarak seçilip görevlendirilmiştir. Bknz. Hilyet'il-Evliya, 4/132

⁴⁰ Saffat Suresi, 12. ayet

⁴¹ Beyhaki, "el-Esma ve's-Sıfat", 475.

Allah'a karşı büyük bir iftiradır."⁴² demesi ve bununla birlikte münakaşa etmiş oldukları İbn Abbas (radıyAllahu anh)'a ve diğer bazı başka sahabelere, onların Allah'a iftira ettiklerine dair Aişe (radıyAllahu anha) bir şey söylememiştir.

Aynı şekilde Aişe (radıyAllahu anha)'nın yine yaşayan kimsenin sözünü ölünün işitmesi ve ailesinin ağlamasının ölüye azap vermesi konularında ve buna benzer başka konularda da yine münakaşaya girmiştir (ama karşılıklı ithamlarda bulunulmamıştır).

Ehli Sünnet'in ittifakıyla birlikte her iki taife de mü'min oldukları halde, şerr tohumlarla Selef'in arasındaki savaşma konusu da gündeme gelmiştir. Nitekim savaşma konusu kendilerinde bulunan adaletin varlığını yok saymaz. Çünkü savaşan kişi bağı de olsa müteevvil (tevilci) bir kimliğe sahiptir. Tevil ise fasık olmayı engellemektedir."⁴³

⁴² Taberi tefsirinde, 27/50.

⁴³ Mecmu'ul-Fetava, 3/229.-230.

ALİMLERİ FASIKLIKLA VE KÜFÜRLE İTHAM ETMEK

Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) alimlerin kötülenmesine karşı çıkmış, onlardan birisini tekfir etmekten ya da fasık saymaktan da nehyetmiştir. Bu kötü fiili işleyenleri de azarlamış, üzerlerine şiddetli bir ikabın ineceğini de belirtmiştir. İmam Malik, Şafii, Ahmed ve Ebu Hanife'nin ashabının: "Nebilerden hataların ve küçük zellelerin olabileceğini..." söylediklerinde, kendilerini ikrar etmeyip tekfir eden bazı kimseleri de yine İbn Teymiyye reddetmiştir. Konuyla alakalı olarak şöyle demiştir:

"Müslümanlar bu imamlardan birisinin tekfir edilmeyeceği hakkında ittifak etmişlerdir. Dolayısıyla her kim bu alimleri ve diğer müslümanlardan her hangi birisini tekfir edecek olursa şiddetli ve acı akibete ve zecre düçar olur."⁴⁴

İbn Teymiyye akaid meselesinde çalışıp (halisane olarak) gayret sarfedeni, sonra da hata yapan bu kimseyi tekfir edenlere hakikaten çokca kızıp kan kusmuştur. Şöyle demiştir:

"Sadece bu konudaki yanlışlıktan dolayı, imanı bilindiği halde bir şahısa kafir demek gerçekten önem arzeden bir konudur. Şübhesiz Sahih'te Sâbir bin Dahhak'tan gelen rivayete göre Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

⁴⁴ Mecmu'ul-Fetava, 35/101.-102.

"...ve mü'mine lanet etmek onu öldürmek gibidir. Her kim mü'min bir kimseye küfür nisbet ederse onu öldürmüş gibidir."⁴⁵

Aynı zamanda Sahih'te yine sabit olduğu üzere Nebî (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Her kim kardeşine: 'Ey Kafir!' derse, muhakkak ki o söz ikisinden birisine mutlaka isabet edecektir."⁴⁶

Dolayısıyla muayyen (belirli) olan tekfir konusunda sövme yoluyla olması o mü'mini öldürmek gibiye, o zaman itikad yolu üzere tekfir edilişi nasıl olabilir? Çünkü bu onu öldürmekten daha büyük bir meseledir."⁴⁷

İbn Teymiyye müslüman alimlerden ve bir kimsenin müslüman kardeşine küfür lafzını kullanımından alıkoymayı şer'i gereksinimlerden saymıştır. Der ki:

"Müslüman alimlerden tekfirin men edilmesi gerekir. Hatta müslüman alimlerden tekfirin defedilmesi şarttır. Hata işlemiş olsalarda, bu şer'i gereksinimlerin en haklı taraflarından sayılmaktadır."⁴⁸

Sözün özü:

⁴⁵ Buhari, Kitab'ul-Edeb'te. Hadisin ilk kısmı Muslim'in Kitab'ul-İman'dadır

⁴⁶ Buhari, Kitab'ul-Edeb'te ve Muslim'in Kitab'ul-İman'da

⁴⁷ El-İstikame, 1/165.-166.

⁴⁸ Mecmu'ul-Fetava, 35/103.-104.

1. Muhakkak ki tekfir şer'i bir hüküm olup, Kur'an ve Sünnet ile sabit olur. Dolayısıyla bu tekfir hükmünün devamlı olarak sürebilmesi için şer'i bir delile dayandırılması gerekir. Sırf hevaya uyularak bir kimse tekfir edilemez.

Şüphesiz Şeyhulİslam İbn Teymiyye (rahimehUllah) konuyu çok güzel takrir etmiş, akıl nazariyesine bakıp insanları tekfir edenleri reddetmiştir. Tıpkı akli bir yöntem geliştirip, kendilerine muhalif olanları tekfir edenlere karşı çıktığı, onları reddettiği gibi...

2. Şeyhulİslam İbn Teymiyye bir çok yerde, muayyen (belirli) bir kimse hakkında, onu delilsiz ve burhansız bir şekilde tekfir edenlere, kendini insanlar arasında en çok karşı çıkanı olarak addetmiştir. Müslümanları bundan defalarca alıkoymuş, tekfirden sakınmayı müslümanın namusundan saymış, müslümanın tekfire müstehak olmadığını, bu konunda Şari tarafından belirtilmiş, şer'i maksatların en önemlilerinden birisinin olduğunu vurgulamıştır.

İşte bu maksatla, müslüman kardeşine kafir diyene İbn Teymiyye'nin şiddetle karşı çıkması ve bundan onu tenzih etmenin önemi hakkındaki hassasiyeti ortaya çıkmış oldu.

Yine delilsiz ve ilimsiz bir şekilde müslüman ırzlarına ve özellikle müslüman alimlere küfür isminin kullanılmaması hakkında o, bunun muhafaza edilmesinde çokça gayret sarfetmiştir.

II. BÖLÜM İTİKADİ KÜFÜR VE AMELİ KÜFÜR HAKKINDA⁴⁹

İbn Kayyim el-Cevziyye (rahimehUllah) der ki:

Küfür iki çeşittir: Ameli küfür ve içinde cuhud ve inad bulunan küfür.

a) Cuhud küfrü (bilerek inkar etmek) şu dur: Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in Allah'ın katından getirdikleri şeyleri bile bile inkar etmektir. Allah'ın isimlerini, sıfatlarını, fiillerini ve hükümlerini inkar etmek gibi. İşte bu küfür her yönü ile imanın zıddıdır.

b) Ameli küfre gelince: Bu da imanın zıddı olan ve imanın zıddı olmayan olarak iki kısma ayrılmaktadır. Mesela: Puta secde etmek, Kur'an'a hakaret etmek, Resûlu öldürmek ve ona sövmek imanın zıddı olan ameli küfürdür. Mesela: Allah'ın indirdiklerinin dışındakilerle hükmetmek, namazı terketmek ise kesinlikle amelî küfürdür. Bu kişiden küfür ismini Allah'ın ve Resûlu'nun itlak etmesinden sonra nefyetmek mümkün değildir.

Allah'ın indirdiklerinin dışındakilerle hükmeden kafir olur. Aynı

⁴⁹ 2. Bölüm İbn Kayyim el-Cevziyye'nin "Namaz Kitabı Ve Terkedenin Hükümü" isimli eserinin alakalı gördüğümüz bölümlerindedir. (Derleyen)

zamanda namazı terkeden de Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in nassı ile kafir olur. Lakin bu ameli küfür olup itikadi küfür değildir.

Nitekim, Allahu Teala'nın, kendi kanunları ile hükmetmeyenin kafir olduğunu, Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in namazı terkedenin kafir olduğunu isimlendirdikleri halde bunları işleyene küfür isminin kullanılmaması mümkün değildir. Muhakkak ki Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) zina işleyen, içki içen ve hırsızlık yapan kimseden iman ismini nefyetmiştir. Aynı zamanda komşusu kendisinden emin olmayandan da iman ismini nefyetmiştir. Nitekim kendisinden iman ismi nefyolunca işte o zaman bu amel bakımından kafir olmuş olur. Kendisinden cuhud ve itikad küfrü nefyolmuş (bulunmamış) olur. Aynı zamanda Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem):

"Benden sora kafirler olarak dönüpte birbirinizin başlarını vurmayınız."⁵⁰ hadisi de yine böylece olup, ameli bir küfürdür.

Yine hadiste geçen:

"Her kim kahine giderse onu tasdik ederse ve kim kadına

⁵⁰ Bu Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem)'in veda hutbesinin bir parçasıdır. Buhari: 3/458-459, Hacc bölümünde: Mina günlerinde hutbe babında ve fitne bölümünde: Benden sonra kafirler olarak dönüpte birbirinizin başlarını vurmayınız babında rivayet etmiştir. Müslim: 1679, Kasame bölümünde: Kanların haram olduğu babında; Ebu Davud: 1/1947, Hacc bölümünde: Haram aylar babında rivayet etmişlerdir.

dübüründen yaklaşırsa şüphesiz Muhammed'e indirilene küfretmiş olur."⁵¹ kavli de böyledir.

Hadiste şöyle de buyurulmuştur:

"Bir kimse kardeşine: 'Ey kafir!' derse ikisinden birisine döner."⁵²

Şüphesiz Allahu Teala, kitabından, bazısı ile amel eden ve bazısını da terkeden hakkında, amel ettikleriyle mü'min, etmedikleri ile de kafir ismini kullanmıştır. Ayette şöyle buyurmuştur:

"Hani sizden, birbirinizin kanını dökmeyin ve birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayın diye söz almıştık. Sonra kabul ettiniz. Hala da şahitlik etmektesiniz. (Bu sözünüzden) sonra işte sizler yine birbirinizi öldürüyor, içinizden bir kısmı yurtlarından çıkarıyor ve onlara karşı günah ve düşmanlıkla birleşip yardımlaşıyorsunuz. Eğer size esir olarak gelirlerse fidye verip onları kurtarınız. Halbuki onların çıkarılması size haram kılınmıştır. Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıyorsunuzda bir kısmını da inkar mı ediyorsunuz? İçinizden böyle yapanların cezası, dünyada horlanmaktan başka bir şey değildir. Kıyamet gününde ise azabın en şiddetlisine döndürülürler. Allah

⁵¹ Tirmizi tahric etmiştir

⁵² Buhari: 10/428, Edeb bölümünde: Kim Tevilsiz Kardeşini Tekfir Ederse Dediği Gibi Olur Bab'ında; Müslim: 60, İman bölümünde: Kardeşine: Ey Kafir! Diyen Bir Kimsenin Hali Babı'nda. Muvatta: 2/984, Kelam'da: Kelam'da (sözde) Mekruh Olanlar Babı'nda rivayet etmişlerdir.

yaptıklarınızdan gafil değildir."⁵³

Bu ayet ile Allahu Teala onların emrolundukları misakı (sözü) ikrar ettiklerini ve buna sarıldıklarını haber vermiştir. Bu onların birbirlerini öldürmeyeceklerine, kimisi kimisini yurtlarından da çıkarmayacaklarına dair verdikleri sözü tasdik ettiklerine delâlet etmektedir. Daha sonra da Allah'ın emrine karşı geldiklerini, onlardan bir grubun başka bir grubu öldürdüğünü ve onlardan kimisini yurtlarından çıkardıklarını haber vermiştir. Bu, onların kitapta kendilerine alınan misakı inkar etmeleridir. Sonra ayet bu fırkadan esirler geldiği zaman da gelenleri fidye verip kurtardıklarını haber veriyor. İşte bu da kitapta kendilerinden alınan misakı tasdik/iman etmeleridir. Nitekim misakta (ahitte) amel ettikleri kadarı ile mü'minler olmaktadır. Terkettikleri (ahit)ten dolayı da kafirler olmaktadır. O halde ameli iman, ameli küfre zıtlık arz eder. İtikadi iman'da itikadi küfre zıtlık arz eder. Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) bizim ayet hakkında söylediklerimizi sahih hadiste şöyle ilan etmiştir:

"Müslümana sövmek fasıklık, onunla kıtâl etmek küfürdür."⁵⁴

Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem), müslümana sövmeyi ve onun öldürülmesini ayırt etmiştir. İki hasletten birisini fık birisini de küfür diye belirtmiştir. Şüphe yok ki burada kastedtiği ameli olan küfür olduğudur, itikadi küfür olduğu değil. Nitekim ameli küfür kişiyi İslam dairesinden çıkarmaz ve dinden tamamen çıkarmaz.

⁵³ Bakara Suresi, 84.-95. ayet

⁵⁴ Buhari, İman; Muslim, İman

Nitekim zinakar, hırsızlık yapan ve içki içen de her ne kadar iman ismi kendisinden zâil olsa bile dinden çıkmaz!

İşte bu tafsilatlı açıklamalar, Allah'ın kitabını, gereksinimleri ile İslam'ı ve küfrü en iyi bilen Sahabelerin (Allah kendilerinden razı olsun) sözleridir. Bu meseleler de ancak onların telakkileri sonucu gelmiştir. Çünkü sonradan gelen -müteahhirler- onların maksatlarını anlamamışlardır ve iki gruba ayrılmışlardır:

Bir grup: Büyük günahları işleyenleri dinden çıkarmış ve ebedi cehennemde olacaklarını söylemiştir.

Bir grup da: Onları imanları kamil mü'minler olarak görmekte idirler. Grubun birisine karşı haksızlık yapılmış, diğeri hakkında da aşırı gidilmiştir. Allahu Teala Ehli Sünnet'i ideal bir yola ve dengeli bir görüşe ulaştırmıştır. Dinler arasında İslam nasıl ise mezhepler arasında da vasat görüşlü olarak yine Ehli Sünnet'i kılmıştır. İşte buradaki, küfrün altında bir küfür, nifakın altında bir nifak, şirkin altında bir şirk, fasıklığın altında bir fasıklık ve zulmün altında bir zulümdür. Süfyan bin Uyeyne, o da Hişam bin Cuheyır, o da Tavus'dan, o da İbni Abbas'dan:

"Her kim Allah'ın indirdikleri ile hükmetmezse işte onlar kafirlerin ta kendileridir."⁵⁵ kavli hakkında şöyle demiştir: "Buradaki kendisine gittikleri küfür değildir."

AbdurRezzak dedi ki: "Bizlere Ma'mer haber verdi. O da Tavus, o da

⁵⁵ Maide Suresi, 44. ayet

babasından şöyle demiştir: İbni Abbas'a, Allah Teala'nın: '**Her kim Allah'ın indirdikleri ile hükmetmezse işte onlar kafirlerin ta kendileridir.**' ayeti hakkında soruldu. Kendisi de: 'Bu onlara küfürdür. Ancak Allah'a, meleklerine, kitaplarına, resûllerine küfreden gibi küfür değildir.' demiştir.⁵⁶

Başka bir rivayette de şöyle demiştir:

"Dinden çıkarmayan bir küfürdür."⁵⁷

Tavus ise: "Dinden çıkarmayan bir küfürdür."⁵⁸ derken, Veki, o da Süfyan'dan o da İbni Cüreyc'den ve o da Ata'dan: "Küfrün altında bir küfürdür, zulmün altında bir zulümdür, fasıklığın altında bir fasıklıktır."⁵⁹ demiştir.

Nitekim Ata'nın söylemiş olduğu bu söz -anlayan kimse için- Kur'an'da da açıklanmıştır. Çünkü Allahu Teala, indirdikleri ile hükmetmeyene kafir ismini vermiştir. Resûlune indirdiklerini bilerek inkar edeni de kafir diye isimlendirmiştir.

Kafirler aynı seviyede olmamaktadırlar. Kafir zalim olarak da isimlenir, şu ayette olduğu gibi:

⁵⁶ Mervezi tahrir etmiştir. İsnadı sahihtir.

⁵⁷ Hakim: Müstedrek adlı eserinde 2/313; İbni Abbas'tan Tavus'un yolu ile rivayet etmiştir. Kendisi hadisi sahihlemiştir. Zehebi de muvafakat etmiştir.

⁵⁸ Mervezi tahrir etmiştir. İsnadı sahihtir.

⁵⁹ Mervezi tahrir etmiştir. İsnadı sahihtir.

"Kafirler zalimlerdir."⁶⁰

Allahu Teala nikahta, talakta, ric'atte, hulu'da Allah'ın sınırlarını aşanlara da zalim diye isimlendirmiştir. Şu ayette olduğu gibi:

"Her kim Allah'ın sınırlarını aşarsa nefesine zulmetmiş olur."⁶¹

Allah'ın nebisi Yunus (aleyhisselam) şöyle demiştir:

"Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni tenzih ederim muhakkak ki ben zalimlerden oldum."⁶²

Allah'ın saf kulu Adem (aleyhisselam) şöyle demiştir:

"Rabbimiz! Biz nefislerimize zulmettik."⁶³

Allah'ın kelimesi olan Musa (aleyhisselam)'da şöyle demiştir:

"Rabbim! Ben nefsimi zulmettim. Beni bağışla!"⁶⁴

İşte buradaki zulümler küfür manasındaki zulümler değildir. Kafir aynı zamanda fasık olarak da isimlenir, ayette buyurulduğu gibi:

⁶⁰ Bakara Suresi, 254. ayet

⁶¹ Talak Suresi, 1. ayet

⁶² Enbiya Suresi, 78. ayet

⁶³ A'raf Suresi, 23. ayet

⁶⁴ Kasas Suresi, 16. ayet

"O, bununla fasıklardan başkasını saptırmaz. Onlar ki Allah'ın ahidini sağlamlaştırdıktan sonra bozarlar."⁶⁵

Bir ayette ise:

"Muhakkak ki biz sana apaçık ayetler indirdik. Bunlara fasıklardan başkası küfretmez."⁶⁶ buyurmuştur.

İşte böyle ayetler Kur'an'da çokca bulunmaktadır. Allahu Teala mü'mini de fasık olarak isimlendirir, ayette buyrulduğu gibi:

"Ey îman edenler! Eğer bir fâsık size haber getirirse, hallerini bilmediğiniz kimselere kötülük etmekten korkarak haberin aslını araştırın; aksi halde yaptığınıza pişman olursunuz."⁶⁷

Bu ayet İbni Ebi'l-As'ın hükmü hakkında nazil olmuştur. Kendisi (kafir manasındaki) fasık gibi fasık birisi değildir. Allahu Teala şöyle buyurmuştur:

"Muhsan (iffetli kadınlara) iftira atanlar dört tane şahid getiremezlerse, onlara seksen celde vurunuz. Ebediyyete dek de onların şahitliklerini kabul etmeyiniz. Nitekim onlarda fasık kimselerdir."⁶⁸

⁶⁵ Bakara Suresi, 26.-27. ayet

⁶⁶ Bakara Suresi, 99. ayet

⁶⁷ Hucurat Suresi, 6. ayet

⁶⁸ Nur Suresi, 4. ayet

İblis hakkında:

"Rabbinin emrinden fasıklaştı çıktı."⁶⁹ buyurmuştur.

"Her kim bu aylarda haccı (kendisine) farz kılırsa, kötü söz söylemesin ve fısk işlemesin."⁷⁰ Bu ayetlerdeki fısk (küfür manasındaki) gibi fısk değildir. Küfür iki çeşittir, zulüm iki çeşittir, fısk iki çeşittir. Aynı şekilde cehalet de iki çeşittir.

1. Küfri olan cehalet: Allah bu konu hakkında şöyle buyurmuştur:

"Affet, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir."⁷¹

2. Küfrü olmayan cehalet: Allah bunun hakkında ise şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın tevbelerini kabul edeceği kimseler kötülüğü ancak cahillikle yapanların, sonra da çarçabuk tevbe eden kimselerinkidir."⁷²

⁶⁹ Bakara Suresi, 197. ayet

⁷⁰ Kehf Suresi, 50. ayet

⁷¹ A'raf Suresi, 199. ayet

⁷² Nisa Suresi, 17. ayet

KÜFÜR, ZULÜM VE FİSK GİBİ ŞİRK VE NİFAKTA İKİ KISIMDIR

Şirk de böylece olup iki kısımdır. Dinden çıkararak şirk -ki bu da aynı zamanda büyük şirktir- diğeri de dinden çıkarmayan şirk. Bu da küçük şirktir. Bu aynı zamanda ameli şirk de olmaktadır. Riya gibi. Allahu Teala büyük şirk hakkında şöyle buyurmuştur:

"Her kim Allah'a şirk koşacak olursa, Allah ona cenneti haram kılar ve yeri de ateştir."⁷³

Bir ayette de şöyle buyurmuştur:

"Kim Allah'a ortak koşarsa o, sanki semadan düşüp kuşların kaptığı yahut rüzgarın kendisini uzak bir yere attığı kimseye benzer."⁷⁴

Riya şirk hakkında ise şöyle buyurmuştur:

"Her kim Rabbi ile kavuşmayı arzuluyorsa salih amel işlesin ve ibadetinde Rabbine kimseyi ortaklaşmasın."⁷⁵

Küçük şirk hakkında bir hadis ise şöyledir:

⁷³ Maide Suresi, 72. Ayet

⁷⁴ Hac Suresi, 31. ayet

⁷⁵ Kehf Suresi, 11. ayet

"Her kim Allah'tan başkasına yemin ederse ortak koşmuş olur."⁷⁶ Ebu Davud ve başkaları rivayet etmiştir.

Bilindiği gibi, Allah'tan başkasına yemin etmek kişiyi dinden çıkarmaz ve onun için kafirlerin hükmü gerekmez. Aynı zamanda; bu konu ile ilgili bir başka hadis ise şöyledir:

"Bu ümmette şirk, karıncanın ayak adımlarından bile daha gizlidir."⁷⁷

Şirkin, küfrün, fıskın, zulmün ve cehaletin dinden çıkararı ve çıkarmayanı diye nasıl kısımlara ayrıldığına bir bak da nasıl olduğunu anla!

Nifak da böyledir. İki kısma ayrılmaktadır. İtikadi nifak ve ameli nifak. İtikadi nifak, Kur'an'da, Allah Teala'nın reddettiği münafıklıktır. Nitekim onlara ateşin en alt tabakasını vacib kılmıştır.

Ameli nifaka gelince; sahih bir hadisi şerifte Allah Resûlu (sallAllahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Münafiğın alametleri üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler,

⁷⁶ Ebu Davud, 3251. hadis; Tirmizi, 1535. Hadis ; Ahmed ve Hakim rivayet etmişlerdir. Hakim de sahihlemiştir.

⁷⁷ Ahmed: 4/403; Münziri ise "Tergib ve Terhib" 1/39 adlı eserinde bunu Taberani'ye her ikisi de Beni Kahil'den olan Ebi Ali'ye nisbet etmişlerdir şöyle demişlerdir: "Ebi Ali'ye İbni Hibban güvenmiştir. Ben de onu Cerh edeni bilmiyorum."

vaad ettiği zaman cayar, emanet verildiği zaman hainlik eder."⁷⁸

Yine Sahih'te geçtiği üzere şöyle buyrulmuştur:

"Dört şey kimde bulunursa halis bir münafık olur. Eğer bu dört hasletten birisi bir kimsede bulunursa onu terkedinceye dek onda münafıklıktan bir haslet var demektir. Bunlar: Konuştuğunda yalan söyler, ahd ettiği zaman durmaz, kızdığı zaman (hak ölçüsüne) uymaz, emanet verilince ihanet eder."⁷⁹

İşte bunlar ameli nifakdandır. İmanın aslı ile beraber bunlar bir kişide toplanmış olabilir. Lakin bunlar iyice yerleşip ve kemale erecek olursa sahibini dinden sıyrılıp çıkartmış olabilir. Kendisinin müslüman olduğunu zannetsede, namazda kılsa, oruçta tutsa. Çünkü iman kişiyi bu hasletlerden alıkoyar. Nitekim kul da bunların hepsi nihayi kemâlata erse ve bunları (hasletleri) nehyedecek bir şey de bulunmayacak olsa (iman vs. gibi) işte bu kişi halis bir şekilde bir münafık olmuştur. İmam Ahmed'in sözü de işte buna delâlet etmektedir. İsmail bin Said es-Salih eş-Şalenci şöyle dedi:

"Ahmed bin Hanbel'e: 'Büyük günahları işlemekte ısrarlı olan ve bunları yapmakta çaba sarfedenin, bununla beraber namazı terketmediği, zekatı vermemezlik yapmadığını ve orucu da terketmeyen bir kişinin ısrarlı olup olmadığını sordum.' Kendisi de:

⁷⁸ Buhari: 1/83, İman'da: Münafiğin Alametleri Babı'nda; Şehadet Bölümü'nde: Müslim: 59, İman'da: Münafiğin Hasletleri Babı'nda; Tirmizi: 2633, İman'da: Münafiğin Alametleri Hakkında Bab; Nesai: 8/117, İman'da: Münafiğin Alametleri Babı'nda rivayet etmişlerdir.

⁷⁹ Buhari: 1/26, İman'da ve Müslim: 1/56, İman'da

'Kendisi şu hadislerde geldiği gibi ısrarlı olmuş olur: **"Zina eden kişi zina ettiği vakit mü'min değildir."**⁸⁰ İmandan çıkar ve İslam'da kalır.

Yine şu hadisteki: **"Kişi içki içtiği vakit mü'min değildir, hırsızlık yaptığı zaman kişi mü'min değildir."**⁸¹ misalleri ve Allah Teala'nın: **"Her kim Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse işte onlar kafirlerin ta kendileridir."**⁸² ayeti hakkında İbni Abbas'ın kavlinde: İsmail dedi ki: 'Ben: 'Bu nasıl bir küfürdür?' diye ona sordum. İbni Abbas da: 'Dinden çıkarmayan bir küfürdür. Mesela imanın da bazısı bazısının aşağısındadır ve hiçbir ihtilaf bulunmayan bir duruma gelinceye dek küfür de işte böyledir.' dedi' demiştir."

⁸⁰ Buhari ve diğerleri

⁸¹ Buhari ve diğerleri

⁸² Maide Suresi, 44. ayet

SELEF/EHLİ SÜNNET'İN MÜHİM PRENSİBİ

Burada başka asıl bir konu daha vardır. Bu da; muhakkak ki bir kimsede hem imanın ve hem de küfrün, hem Tevhid'in ve hem de şirkin, hem takvanın, hem de fücurun, hem munafıklığın ve hem de imanın bulunabileceği konusudur. İşte bu Ehli Sünnet'in mühim ve temel görüşlerinden birisidir.

Hariciler, mu'tezile ve kaderiyye gibi bid'at fırkaları buna karşıdırlar. Büyük günah işleyenlerin cehennemden çıkmamaları ve orada ebedi kalmaları meselesi buna dayanır. Nitekim (yukarıda zikredilen Ehli Sünnet'in bu görüşüne) Kur'an, Sünnet, fitrat ve Sahabenin icması delildir. Allahu Teala şöyle buyurmuştur:

"Onların çoğu ancak şirk koşarak Allah'a iman ederler."⁸³

İşte bu ayette Allahu Teala onlar için hem imanı ve hem de beraberinde şirkin de olduğunu sabit kılmıştır. Allahu Teala şöyle buyurmuştur:

"Bedeviler 'iman ettik' dediler. De ki: Siz iman etmediniz. Lakin: Teslim olduk deyiniz. İman henüz kalplerinize girmedi. Şayet Allah'a ve Resûlune itaat ederseniz, sizin amellerinizden

⁸³ Yusuf Suresi, 106. ayet

hiçbir şeyi eksiltmez. Muhakkak ki Allah Gafir, Rahim'dir."⁸⁴

Bu ayette Allah Teala İslam'ı, Allah ve Resûlune itaatı onlara (burada) isbat etmiştir, ancak bunlardan imanı nefy etmiştir. Allah'ın onlardan nefyettiği iman bu ismi almaya hak eden mutlak bir imandır. O da şu ayet-i kerimedeki vasıfları taşıyanların imanıdır:

"Mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve Resûlune iman ederler. Sonra da şüphe etmezler. Malları ve canları ile de Allah yolunda cihad ederler. İşte doğrular ancak onlardır."⁸⁵

İki görüşten en sahih olanına göre (bedeviler) münafık değildirler. Bilakis Allah'a ve Resûlu'ne itaatları ile müslümandırlar. Ancak mü'min değildirler. Her ne kadar onlarda imandan bir cüz bulunsa da ve onları küfürden çıkarsa da. İmam Ahmed dedi ki: "Her kim (münafıklığın) dört hasletini işlerse, ya da benzerlerini ya da daha üstekilerini -zina, içki, hırsızlık, yağmacılığı kastetmektedir- işlerse o müslümandır. Lakin ona mü'min ismini vermem. Her kimde bunların alttakilerini işlerse -büyük günahın altındakileri kastetmektedir- onu da imanı noksan mü'min diye isimlendiririm. Şüphesiz ki buna Allah Resûlu (sallallahu aleyhi ve sellem)'in şu kavli de delâlet etmektedir:

"Kimde bu hasletlerden birisi varsa işte onda münafıklıktan bir haslet var demektir."⁸⁶

⁸⁴ Hucurat Suresi, 14. ayet

⁸⁵ Hucurat Suresi, 15. Ayet

⁸⁶ Buhari ve Muslim

Bu hadis kişide hem nifakın ve hem de İslam'ın bir arada da bulunabileceğini gösteriyor. Nitekim bir kimsenin amelinde bir riya söz konusu olursa işte onda hem şirk ve hem de İslam bulunmuştur demektir. Kişi Allah'ın indirdikleriyle hükmetmezse ya da Allah Resûlu (sallallahu aleyhi ve sellem)'in küfür diye isimlendirdiğini yapacak olursa, ancak bu İslam'a ve şeriatına bağlı ise, onda hem küfür ve hem de İslam birarada toplanmış demektir.

Biz açık olarak biliyoruz ki bütün günahlar küfrün şubelerinden birer şubedir, tıpkı (Allah'a ve Resûlu'ne) itaatların hepsinin imanın şubelerinden birer şube oldukları gibi. Bazen bu şube mü'min diye isimlendirilir bazen de isimlendirilmez. Tıpkı bu şubenin bazen küfür şubesi olarak isimlendirilip bazen de bu ismi almadığı gibi.

**BİR KİMSEDE İMANIN HASLETLERİNDEN BİRİSİNİN
BULUNMASI ONU MÜ'MİN ETMEZ VE KÜFÜR
HASLETLERİNDEN BİRİSİNİN OLMASI ONU KAFİR
ETMEZ**

İşte burada başka bir asıl konu daha vardır! Bu da; kul, iman şubelerinden bir şubeyi yerine getirmiş olsa, bu kişiye "mü'min" ismini vermenin gerekli olmadığı konusudur. Yaptığı iman ile ilgili olsa bile. Aynı şekilde küfür şubelerinden bir şubeyi işleyen bir kişi -yerine getirdiği küfür bile olsa- bu kişiye "kafir" ismini vermek gerekli değildir. Tıpkı ilimden (bütün) olarak parçalardan bir parçasını bilene "alim" isminin (kullanılmadığı) ona vermenin gerekli olmadığı ve bazı fıkhi meseleleri ve tıbbın bazı konularını bilen bir kimseye fakih ya da tabib (denmediği ve) denilmesi gerekli olmadığı gibi. Böylece de iman şubelerini iman, nifak şubelerini nifak ya da küfür şubelerini küfür olarak isimlendirmesine mani değildir. Bazen fiil hakkında şöyle kullanılmaktadır:

"Kim namazı terkederse kafir olur."⁸⁷

Başka bir hadiste ise:

⁸⁷ Sahih hadis.Tirmizi: 2623 İman'da: Namazı Terkeden Kimse Hakkında Bab; Nesai: 1/231-232; Namaz'da: Namazı Terkedenin Hükmü Babı'nda; Ahmed: 5/346; Hakim: 1/6'da bunu sahihlemiştir. Zehebi de onaylamıştır.

"Kim Allah'tan başkasına yemin ederse kafir olur."⁸⁸ (Hakim Sahihin'de, bu lafız ile rivayet etmiştir.) buyrulmuştur.

Her kimde küfür hasletlerinden bir haslet bulunacak olursa, bu kimse mutlak olarak küfür isminin verilmesine müstehak olmaz. Aynı zamanda haram olan bir şeyi işleyen bir kimseye de: "Fasıktır" denmez. Nitekim o bu haram olan ameli işlediği için (bu işine) fasık ismi kullanılır. Ancak bu kimsede çokça bu iş husule gelmişse o zaman fasık ismi verilebilir. Zina eden, içki içen, hırsızlık yapan, yağma eden de işte böyle olup, bunlara da mü'min denmez. Her ne kadar küfür hasletlerinden ve şubelerinden herhangi birini yapmış bile olsa kafir diye de isimlendirilmez. Öyleki bütün günahlar küfrün şubelerinden ve bütün itaatler imanın şubelerindedir.⁸⁹

⁸⁸ Tirmizi: 1535, Yeminler ve Adak'ta: Allah'tan Başkasına Yemin Etmenin Keraheti Babı'nda; Hadisi için Tirmizi hasendir demiştir

⁸⁹ Namaz Kitabı ve Terkedenin Hükümü, İbn Kayyim el-Cevziyye

III.BÖLÜM SONUÇ

Bu sonuç bölümünde, bu bölümün zikredilişindeki hûlasa olan neticelerinin en önemlilerini zikredeceğim. (Kısaltılmış olarak) bunlar şöyledir:

1. Şer'i bir delil olmadan insanları tekfir etmeye yürümek caiz değildir. Nitekim Şeyhulİslam (ve talebesi İbn Kayyim el-Cevziyye'de), müslümanların birbirlerine küfür sözünü kullanmaları konusunda dikkatlice ele almış ve bundan tahzir etmiştir, insanların buna düşmelerinden alıkoymuştur.

2. Söz ve fiiller üzerine mutlak küfür olarak verilen hüküm ile muayyen (belirli/özel) şahıs üzerine verilen hüküm muhtelifdir.

3. Küfür olarak itlak edilen işlerden olup bunları işleyen -şartların ifa edilip, men eden unsurların da kalkmasından sonra- tekfir edilir:

- a) Allah ile kendi arasında dua ettiği vasıtalar kılması
- b) Tamamen İslam rukünlerine terketmesi
- c) Allah'ın Şeriat'ının hepsini ya da bir kısmını reddetmesi
- d) Allah'a ve ayetlerine sövmesi veya alay etmesi
- e) Peygamberlerden (aleyhimusselam) birisine sövmesi ya da onlardan birisiyle alay etmesi veya tekfir etmesi veya Nebi (sallAllahu

aleyhi ve sellem)'in zevcelerinden birisine zina iftirasında bulunması

f) Allah'ın indirdiği kanunlardan olmayan kanunları helal görmesi

g) Allah'ın sıfatlarını nefyetmesi ya da Allah'ı mahlukatına benzetmesi veya sadece Allah için olan bir şeyi Allah'tan başkası için sabit sayması

h) Mutlak olarak kafirlere benzemesi ya da mutlak olarak onları veli edinmesi veya kafirleri tekfir etmemesi ya da küfürlerinde şüphe etmesi veya dinlerine tabi olanları izlemesi

ı) Müslümanların katledilmesinin helal görmesi veya müslümanlığından dolayı onu öldürmesi⁹⁰

4. Tekfir konusunda ifrata kaçmak sair bid'at ehlinin metodundandır. Farklı sınıflara göre harici, mu'tezile ve rafızilerde bu çokça görülmektedir. İfrata düşme sebepleri ise şöyledir:

- a) Kitab ve Sünnet'e itimad etmemek
- b) Mevzu/Uydurma hadislerle delil getirmek
- c) Batılı hak ile karıştırmak
- d) Zanna tabi olmak ve hevâya uymak
- e) İnsanlara zulmü basit ve kolay görmek
- f) Sünnet ile bid'atın arasını ayırmamak
- g) Hata ve acziyet ile özürü kabul görmemek

5. Tekfir konusunda tefrite düşme mürcie taifelerinde ortaya çıkmaktadır. Tefrite düşme sebepleri şöyledir:

⁹⁰ Müellif 2 ciltlik çalışmasında İslam'dan çıkaranları teker teker ele almış ve İbn Teymiyye'nin eserlerinden açıklamalarda bulunmuştur.

- a) Kitab ve Sünnete itimad etmemek
- b) Hakkı terketmek
- c) Zanna ve hevâya uymak
- d) Kötü tevil etmek

Ve ahir'id-davane: "Elhamdulillah Rabb'il-alemin."